

Справа «Карнер проти Австрії» (*Karner v. Austria*)

У рішенні, ухваленому 24 липня 2003 року у справі «Карнер проти Австрії», Суд постановив, що:

- мало місце порушення ст. 14 Конвенції, взятої у поєднанні зі ст. 8 Конвенції.

Відповідно до ст. 41 Конвенції, Суд призначив повернути заявнику його майно та сплатити йому 5 000 євро у відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Заявник, п. Зігмунд Карнер, був громадянином Австрії, народився 1955 року. Він проживав у Відні. Заявник помер 26 вересня 2000 року. Адвокат заявника повідомив, що матір п. Карнера відмовилася від спадкових прав на його майно. Згодом він поінформував Суд про те, що державний нотаріус, у провадженні котрого знаходилась спадкова справа заявника, намагався відшукати можливих спадкоємців. Починаючи з 1989 року, п. Карнер проживав разом зі своїм партнером у квартирі, яку останній почав орендувати роком раніше. Витрати за квартиру вони поділяли між собою. У 1991 році співмешканець п. Карнера виявив, що він хворий на СНІД. П. Карнер доглядав за своїм другом, котрий помер у 1994 році, заповівши перед смертю своє майно п. Карнеру. 1995 року орендодавець подав позов проти п. Карнера, вимагаючи розірвати договір оренди. Окружний суд відхилив позов, обґрунтовуючи своє рішення тим, що законне право членів сім'ї померлого на спадкування прав, які належали померлому, належить також і особі, котра перебувала зі спадкодавцем у гомосексуальних стосунках. Це рішення було підтверджено Регіональним судом, проте 5 грудня 1996 року його було скасовано Верховним судом Австрії. Верховний суд у своєму рішенні зазначив, що поняття «супутник життя» (life companion) повинно тлумачитись так, як його розумів законодавець під час ухвалення закону, а таке розуміння не може охоплювати осіб тієї самої статі.

Зміст рішення Суду

Покликаючись на ст. 14 Конвенції, взяту у поєднанні зі ст. 8, заявник стверджував, що він потерпів від дискримінації за ознакою статевої орієнтації.

Уряд стверджував, що справа повинна бути виключена з переліку справ, які перебувають у провадженні Суду, адже заявник помер, і не було спадкоємців, котрі би бажали підтримати скаргу. Суд вказав, що заява за своєю суттю зачіпала важливе питання, що становить предмет загального інтересу для усіх держав, котрі ратифікували Конвенцію. На думку Суду, продовження вивчення скарги мало посприяти докладнішому роз'ясненню й, зрештою, розвитку стандартів захисту прав, передбачених у Конвенції. Зважаючи на це, Суд зазначив, що повага до прав людини, котра закладена в підґрунтя Конвенції та Протоколів до неї, покладає на Суд зобов'язання продовжити розгляд даної справи. Тому Суд відхилив клопотання Уряду.

Суд зазначив, що скарга заявника стосувалася негативних наслідків, до яких призводила різниця у ставленні¹ до осіб щодо реалізації ними права на повагу до житла. Відтак, застосуванню підлягала ст. 14 Конвенції. Суд нагадав, що для того, аби можна було виправдати відмінності у правовому становищі осіб за ознакою їх статевої орієнтації, повинні бути наведені особливо ґрунтовні аргументи. Уряд стверджував, що метою відповідного законодавчого положення, котре було витлумачено не на користь заявника, є захист традиційної сімейної одиниці. У відповідь на це твердження Суд вказав, що попри те, що вказана Урядом підстава видається на перший погляд правомірною й вагомою, мета

¹ «Різниця у ставленні» (“difference in treatment”) – це поняттєвий зворот, котрий, як видається, можна визначити як визнання з боку держави за одними особами у відповідних життєвих ситуаціях вигідного правового становища порівняно з іншими особами, що перебувають чи можуть потрапити в аналогічну ситуацію. Доречно відзначити, що “різниця у ставленні” не є тотожною поняттю дискримінації, оскільки останнє, з огляду на прецедентну практику Суду, можна визначити як невинуватене (несправедливе) встановлення державою привілейованого правового становища одних осіб порівняно з іншими особами (примітка переклад.)

захисту традиційної сімейної одиниці є надто загальною, а відтак, забезпечення цієї мети може вимагати від держави вжиття різноманітних заходів.

Суд далі зазначив, що у тих ситуаціях, де межі розсуду держави є вузькими, наприклад, як у даній справі, принцип пропорційності між законодавчою метою та обраними державою засобами її забезпечення означає не просто вжиття заходу, котрий сприятиме реалізації мети держави. У контексті обставин даної справи державі слід було продемонструвати, що саме ненадання гомосексуальним парам відповідних житлових прав було необхідним засобом для реалізації вищезазначеної законодавчої цілі. Уряд не навів жодних аргументів, котрі б свідчили про необхідність застосованих до заявника обмежень у реалізації прав орендаря, а тому не виявилось належних підстав, котрі виправдовували б вузьке тлумачення відповідного законодавчого положення (поняття “супутник життя”).² Тому Суд постановив, що мало місце порушення ст. 14, взятої у поєднанні зі ст. 8 Конвенції.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.